

Megjelenik
1 évfolyam 12 íven,
egyes szám a hónap 1-én.
Előfizetési díja:
1 forint.

IRODALMI SZEMLE.

KIADÓ ÉS SZERKESZTŐ:
LUGA LÁSZLÓ.

Hirdetések
kétszer hasábozott
petitsoronkint
6 krajezárral
számíttatnak.

Eger. VI. évfolyam.

8. szám.

Augusztus 1-én, 1881.

Az egri egyházmegyei irodalmi egyesület közgyűlése.

Az egri egyházmegyei irodalmi egyesület július 7-én rendes közgyűlést tartott, nagy és diszes közönség jelenlétében. A jelenvoltak közül megemlíthetjük ft. Danielik J. vál. püspök ömértóságát, Tárkányi, Györgyényi, Szele G. kanonok urakat, Klampaczky A. Marán J. Dolánszky A. Zsasskovszky J. Makra P. Korének J. Csekó Gábor, Póka Zs. Okváth F. Kulcsár J. Bartalos Gy. Fehér Gy. Katinszky Gy. Luga L. Párty Sándor az egyháziak közül; Burik István, Szolcsányi H. Martinovics J. Hubert J. jogtanár urak, Ficzek Béla stb.

Zsendovics József kanonok, az egyesület elnöke d. e. 10 órakor az ülést megnyitván, üdvözlöi a szép számmal megjelenteket, s rövid néhány szóval emlékszik meg az egyesület keresztényi s irodalmi céljáról, lelkesülten hangoztatván a tömörülés fontosságát és szükségességét. A tetszéssel fogadott beszéd végén átadja a szót ft. Danielik János ő mságának, ki ezuttal a középkori államtanról értekezett, tekintettel a scholasticusokra. Az egész közgyűlés a legfeszültebb figyelemmel hallgatta a nagytudományu s ékes szavú értekező előadását, ki miután kiemelte a középkor valóban szabad érzését, s ebbeli állítását a jelenkori tekintélyes politikai írók praegnans idézeteivel is igazolta, áttért az államnak azon fogalom-meghatározására, melyet már sz. Ágoston adott Isten városáról irt művében, s melyet a scholasticusok is megtartottak. Fejtegette, hogy a középkor nem elégedett meg a jelenkori u. n. jogállam feladatával, hanem az állam céljául a békét, az anyagi és erkölcsi rend művelését s a közjólétet állította fel. Egyébként értekezését négy részre osztá, a középkor nézeteit tárgyalandó a terület, nép, hatalom és alkotmányra vonatkozólag. A területre nézve kivált az aquinói

sz. Tamásnak tulajdonított „de regimine principum“ című művecske nyomán kiemeli, mennyire értették már a scholasticusok mindazt, amit mai politikai íróink erre nézve szükségesnek látnak megjegyezni. Éljenektől kisérve olvasta fel a hazaszeretet polgári erényének jellemzését, a mint az a középkor meggyőződését alkotta. A mit a tulajdon kérdéséről, a communismus észellenességéről, a területtel egybefüggő kereskedelmi szempontokról említett, mind oly természetű, hogy valóban megszereteti velünk a schola bölcseleit. A népre vonatkozó tanokban kiterjeszkedett a nemzetiségi kérdésre is, vitatván, hogy a scholasticusok, ép úgy mint ma is a józanabb politikai írók, a nemzetiséget nem vették fel közjogi alapul. Azután a nép erkölcsisége, vallása, ezeknek államfentartó nagy szerepéről szólva, élénk tetszéssel kísért előadásában vázolta a középkor meggyőződését s eljárását a hitesség fentartása körül. Már majdnem másfél óráig értekezett, s így csak röviden jelezvén a házasság, nevelés, társadalmi osztályokra vonatkozó tanokat, s ezuttal mellőzvé a hatalom és alkotmány kifejtését, befejezte mindvégig érdekes értekezését.

Klampaczky Alajos egyesületi alelnök köszönetét nyilvánítván ő méltóságának classicus előadásáért, indítványozza az értekezés kinyomtatását, mit az elnök a közgyűlés egyhangu helyeslésére azonnal határozatképen ki is mondott. S e szerint ezen értekezést, mely hivatva van, mert megérdemli, szélesebb körben is figyelmet kelteni, csakhamar nyomtatásban fogjuk olvashatni.

Szmida Viktor titkár jelentését olvasta fel az egyesület tevékenységéről s megemlékszik egyúttal az egyesület halottairól, kegyeletesen vázol-

ván Ihász Gábor és Pájer Antal irodalmi érdemeit.

Végh Pál pénztárnok jelentése szerint az egylet 1880¹-ik évi bevétele volt 750 frt 63 kr., kiadása 127 frt 5 kr., maradvány tehát 623 frt 58 kr. Könyvkészletben az egyleti vagyon értéke körülbelül 2500 frt. A közgyűlés pénztárnoknak buzgó közreműködéséért köszönetet mond, s a számvizsgálók jelentése alapján neki a felmentést megadja.

Titkár felolvassa a bíráló bizottság jelentését a beérkezett catechetikai pályamű felől. A pályamű három bírálaton esvén keresztül, ezek alapján a bizottság, tekintettel arra, hogy az illető szerző nem tartotta magát a pályakérdést kitűző egylet szándékához, mely a világos szövegezésű pályakérdésből nyíltan kitűnik, hanem a kérdés concret tárgyalása helyet csupán csak a cateheticára vonatkozó általános szabályok keretében mozog, kijelenti, hogy a pályadíjat szerzőnek, ki a feltett kérdést meg nem oldotta, oda nem ítélheti. Kéri azonban a közgyűlést, hogy e fontos, actualis érdekű kérdést még egyszer, tehát harmadszor is tűzze ki. A közgyűlés mindezeket helybenhagyta.

Elnök jelenti, hogy indítvány nem adatván be, a maga részéről alkalmasnak látja kiterjeszkedni az ajándékkönyvek kérdésére, s ilyeneknek szükségességét, kiállításuk czélszerűségét fejtegetvén, felhívja a Szent-István-Társulat jelenlevő alelnökét, hogy ez irányban a Szent-István-Társulatnál közbenjárni, közreműködni sziveskedjék. Mire ft. Tarkányi B. ő nsga legszívesebben vállalkozik, kéri magának az egylet illető jegyzőkönyvi kivonatát kiadatni, s egyttal testvérileg üdvözli az egyletet. Élénk éljenzés kísérte szavait.

Ezután elnök, alapszabályszerűleg a maga és tisztársai nevében lemond. A közgyűlés ft. Danielik J. püspök ur ékes ajku indítványára azonban elnök s a tisztikar továbbra is megmaradnak. E szerint az egylet tisztikara most ez: Elnök: Zsendovics J. Alelnök: Klampaczký A. Titkár: Szmidá V., pénztárnok: Végh P. Választmányi tagok: Balássy F. Bartalos Gy. Bartók I. Bárdossy M. Benőfy S. Csekó G. Dolánszky A. Foltin J. Kandra K. Korének J. Sebők L. Zsasskovszky J. Katinszky Gy. Krassy F. Luga L. Párvy S. Danielik J. Sivampel J. Tersztyánszky D. Vincze A. Sullay I.

Szemle.

Dr. Alzog János. „A patrologia kézikönyve“ vagy a régibb keresztény irodalom története. Irta dr. Alzog János. A 3-ik átdolgozott és bővített kiadás nyomán fordította a csanádi növ. papság magyar gyakorló iskolája. II. rész. Temesvárott. csanádi egyhm. könyvsajtó. 472 l. Ára 1 frt 50 kr.

A csanádi növ. papság gyakorló iskolája jelen kötettel munkálatainak XIV. folyamát adja kezünkbe. Hogy hasznos szolgálatot tettek e patrologia fordításával a magyar theol. irodalomnak, azt már az „Irodalmi Szemle“ az I. rész megjelenésénél elismerte, azért e II. rész megjelenésénél mi csak gratulálunk a csanádi növ. pap uraknak már csak azért is, hogy a lesújtó kritika — mely az I. rész megjelenésénél az „Új magyar Sion“-ban érte őket — ki nem ütötte a tollat kezeikből, hanem munkásságra ösztönözte őket, úgy, hogy egy év múlva ugyanazon mű terjedelmes II. kötetét

adták kezünkbe, még pedig kitűnő fordításban a legszebb magyarsággal. Előszavukban érzékenyen és nemes önérzettel utasítják vissza az említett kritikát; de vigasztalja a növ. pap urakat amaz elismerés, melyet még szigorú bírálójuktól is nyertek, amál inkább pedig a közönség nagy részétől. Buzdítsa őket ez elismerés, miként idáig buzdította, a további munkásságra! Mindig háladatos munkát végez egy magyar iskola, ha ilyen hasznos művet fordít nyelvünkre, mint Alzog patrologiája; s ha még hozzá oly jól fordítja, mint a csanádi magyar iskola, annak csak örülünk. Meg vagyunk győződve, hogy a csanádi magyar iskola is tudna összegyűjteni évfolyamokat eredeti beszélekből, elbeszélésekből, költeményekből, mint a jeles budapesti iskola; de higgye el, mi sokkal jobban fogunk örülni, ha a patrologia magyarra lesz fordítva, mint ha ama sokat emlegetett irányt követi „munkálatai“-nak kiadásában.

Különben egy vaskos kötet fekszik előt-

tünk, mely csak folytatás és nem befejezés. Folytatása a már 1880-ban megjelent I. résznek, mely két korszakot foglalt magában egész a niceai zsinatig, t. i. az apostoli atyák korát és az apologetákat. Nem befejezés; mert csak a VIII. századig terjed. Jelen kötet ismét csak két korszakot ölel fel, t. i. a patrisztikus irodalom virágzási korát, a niceai zsinattól 325-től egész N. Leo haláláig, 461-ig, és a patrisztikus irodalom hanyatlását a római birodalomban, és itt Alcuinig jut Szerző, tehát a VIII. századig. Ámde mivel ezen korszakok közül az első a keresztény írók arany kora, a legérdekesebb, a legbecsesebb a patrologiában, azért Szerző sem sajnálta azt bőven, kimerítően tárgyalni. Innét a vaskos kötet. A második korszakot már rövedebben tárgyalja, s ennek végén a 3-ik fejezetben bemutatja Szerző a régi keresztény költőket és gyűjteményeket közül belőlök. Érdekes, a mennyiben számos himnuszunknak szerzőjét innen megtudhatjuk. A kötet végén pedig a régebbi keresztény írók chronologicus táblázata foglaltatik Barnabástól kezdve — Alcuinig Kr. u. 70-től — 804-ig. Kár hogy elmaradt az „Index alphabeticus.“ Azonban ez a fordító urak roppant elfoglaltsága miatt történt, mint előszavukban mondják, de e mulasztást még bizonyára helyre fogják pótolni.

Ami már most a beltartalom kivitelét, ami a tárgyalást illeti, arra nézve mi is ismételhethetők azt, a mi az I. rész megjelenésénél erre vonatkozólag e lapok hasábjain már mondatott. Alzog előadása nem száraz, hanem élénk, magával ragadó elannyira, hogy egészen beleképzeljük magunkat az Athanázok, Ambrusok, Ágostonok, Gergelyek korába. Systemája az egyes atyák tárgyalásánál szintén ismert már az I. részből. Itt is minden írónál először is a legjelesebb kútfők nyomán összeállítja az író életrajzát, s ez életrajzban az illető életéről és munkásságáról bőven értekezik; azután általmegegy az ő műveire, melyeket ismét nem sorol el csak úgy szárazan, egymásután, hanem itt is bizonyos osztályokba sorozva, külön tárgyalja az egyes írók dogmaticus műveit, külön a historicus, — külön az exegeticus, — külön a moralis műveket. Minden egyes mű felett Szerző mond egy-egy rövid ugyan — de annál velősebb kritikát. Itt is, mint az I. részben, válogatott szemelvényeket közöl a keresztény clas-

sicusokból, hogy az olvasó ezen patrologiából ne csak tanuljon, hanem hogy gyönyörködhesék is benne, röviden: gyönyörködve tanuljon belőle.

A fordító urakról is csak dicsérettel kell szólnom, mert ők Alzog művét úgy fordították le, hogy el lehet e fordításról még azt is mondani, hogy csak oly élvezetet nyújt, mint Alzog eredeti műve.

Addig is, míg a mű hátralevő része meg fog jelenni, melegen ajánljuk a már megjelent részeket a tisztelt közönség pártolásába.

D. Gy.

Bronner Benno. **Egy halálfő emlék-iratai.**

Németből fordította a pécsi növendékpapság Szent-Pál-társulata. Pécs. 2 kötet. Ára? Majdnem visszadöbben az ember olvasva ezt a címet, mely, bármennyire igyekezzünk is erősek lenni, megborzaszt, mert róla a halál, az enyészet jut eszünkbe. Ritka az az ember, ki a végenyészet borzalmaival szemben meg tudná őrizni hidegvérűségét; s a halálfő, a meztelen koponya sötét szemüregével, vigyorgó fogaival bizony még a bátor is megrettent.

Olyan visszatetszőnek tűnt föl előttem e mű címe; elolvasva, arra gondoltam, hogy nagyon sokan lesznek, kik a cím ijesztő volta miatt lemondanak a könyv tartalmának elolvasásáról, mert hát az idegebb ember undorodik a hüllőtől s a világerő sem nyulna hozzá, bármennyire csalogassa különben husának izletes volta.

Hirtelen el sem tudtam gondolni: mi indíthatta szerzőt e különös cím választására? De elolvasván a művet, azt vélem, rájöttem a célra, mely nem más, mint az, hogy a halandó emberben lebirkoztassék a haláltól való félelem s az enyészet következményével kibéküljön. Mi által éri ezt el szerző? Könyvének tartalma által, melyben a halálfőt beszélgeti, még pedig olyan kedvesen, olyan kedélyesen, hogy megtörténik az olvasóval az a rendkívüli dolog, (velem is megtörtént) hogy beleszeret az elbeszélőbe s nem tarja azt rutnak, hanem kellesnek s szinte azt képzei, hogy mosolygó piros ajk az, mely előtte olyan vonzóan cseveg.

Ez a lehető legnagyobb eredmény, melyet szerző elérni kívánhatott; valóban gratulálhat miatta magának.

*

A könyv tartalma nem új: százszor el volt az már mondva, igaz, hogy nem ilyen alakban. Az egésznek elbeszélés-aiakja van, bírván egyszerűs mind annak kellékeivel. Kezdődik a dolog a solferinói csatatéren, hol az elbeszélő halálfej napfényre jő; ki aztán a modern különzségek egész régióján, szólván angol rendkivüliségről, divatos felolvasásról, szabadkőmivesi tendenciákról, az egyház szorongatott helyzetéről s üldözöiről, a mai szerencsétlen nevelésről s annak szerencsétlen következményeiről az emancipált nőkben, a vaticani zsinatról s annak ellenségeiről stb. Ne vélje senki, hogy e nagyon komoly tárgyak megfelelő komoly képpel adatnak elő. Már mondtam, hogy az előadás, az elbeszélés kellemes, vonzó modorban történik; olyan az mint egy szellemes tárcza-csevegés, mely, tárgya száraz volta mellett sem untat; nincs kizárva még a szerelem sem, s hogy a regényes olvasó megelégedéssel tegye le kezéből a könyvet, az elbeszélés a szerelmesek boldog együttlétével végződik!

Az ellentétek érintik egymást! Itt is igaz ez. Ki merne arra gondolni, hogy egy halálfej szerelemről szóljon? S ime, e könyvben ez is megtörténik; és senki se higgye, hogy ez visszatszó lenne. A halálfej, kedves csevegése által már annyira behizelegte magát, hogy szinte várja az olvasó: mikor szól már a szerelemről is; érzi, hogy a műben annak is helye vagyon. Természetes, hogy ez a szerelem nem a francia regényekben festett szerelem; még kevésbé Zóla-féle piszkos állati vágy, hanem nemes, magasztos érzelem, melynek vágya a végkifejlésnél teljesül, a hol a történet fölött legördül a függöny.

A fordítás jól sikerült; a szerző gondolatmenetében elég jól odasimult, hogy annak minden rostja észrevehető. A pécsi Sz.-Pál-Társulat nagy szolgálatot tett az irodalomnak, midőn e könyvet átültette s egy pár igen kedves órát szerzett azoknak, kik olvassák azt. Vajha ilyenek minél többen lennének.

Irodalmi vegyesek.

† *Egyházirodalmunk* egy jeles bajnokát vesztettük el. Sebők László, Gyöngyös város plebánosa, július 20-án meghalt. A boldogult Gyöngyösön született 1840. jun. 24-én, 1862-ben okt. 28-án szenteltetett áldozárrá, s egész 1875. jun. 22-ig mint theologiai tanár Egerben működött. Ekkor lett megválasztva gyöngyösi plebánossá. Az irodalom buzgó munkása volt. Legszebb koszorút tűzött nevére az, hogy 11 és fél év óta állandó főmunkatársa volt a Népujságnak, melybe Nótárus név alatt írt. A „Nótárus Levelei“ czímen a Népujságban megjelent népszerű leveleket külön is kiadta. Fordította „Jézus életét“ Veillot Lajos után és „Madeleine“ irányregényt Sandeau után. Gyermek részére „Kis világ“ czím alatt verses könyvet adott ki. Írt egy nagyobb értekezést „A polgári házasság“ czímen. Legújabb munkája „Gyöngyös város és vidéke története“ ez évben jelent meg. — A boldogult felejthetetlen lesz a gyöngyösi nép előtt, mely zokogva kísérte sírjába. Az örök világosság fényeskedjék neki!

— Az „erdélyi rom kath. irodalmi társulat“ újból kitűzött pályatételei: 1. A modern költészet kritikája tudományos, bölcészeti, vallás-erkölcsi, társadalmi és népéleti szempontból tárgyalva. 2. Népünk uralkodó hibái s a hibák gyógyszerei, tekintettel különösen az iszákosság, káromkodás, babona, vallási közömbösség és az ezekből származó erkölcsi és anyagi sülyedésre. 3. Jó irányú népies elbeszélés a népélet köréből. A pályamunkák, melyek ad minimum 3 nyomtatott ivre kell hogy terjedjenek, 1881. december 31-ig a szerző nevét rejtő jelíggel ievélke kíséretében az „erd. rom. kath. irodalmi társulat“ elnökségéhez Gyula-Fehérvárra küldendők. A pályadíj csak abszolút becsü munkáért adatik ki. A pályanyertes munka a társulat tulajdona marad, mely fölött szabadon rendelkezik. Mindenik tétel jutalma 20 frt. Pályázhatnak az irodalmi társulat tagjai. Az „erd. rom. kath. irod. társulat“ nevében dr. Tódor József, társ. titkár.

TARTALOM:

Az egri egyházmegyei irodalmi egyesület közgyűlése.

Szemle: Dr. Alzog János „A patológia kézi könyve.“

Bronner B. Egy halálfej emlékiratai. Vegyesek.

A megrendelések teljesítésére ajánlja magát **Szolcsányi Gyula**, könyvkereskedő Egerben.

Nyomatott az érseki lye. könyvnyomdában, Egerben, 1881.